

مستشرقان

۱۳۲۶

دائرة مخصوصه
در سعادتده باب عالی جوارنده
محل اداره :

اخطار :

مسئکمزه موافق آثار جدیده مع المنونیه
قبول او انور
درج ایله بن آثار اعاده او نثار

دیر، فلسفه، علوم، حقوق، ادبیات و سیاسانده و بالخاصه کرم سیاسی و کرم اجتماعی و مدنی احوال و شئونه اسلامیه در بحث ایله و هفته ده بر نشر از انور.

صاحب و مؤسسلری :	آبونه بدلی	سنه لکی	التی آیلنی
ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب	۵۰ پاره در	۶۵	۳۵
تاریخ تأسیسی	۲۰ غروش فضله آلنیر	۶۵	۳۰۵
۱۰ تموز ۳۲۴	قیرله دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی	۱۷	۹
		ممالک عثمانیه ایچون	غروش
		روسیه	روبله
		سائر ممالک اجنبیه	فرانق

استفاده نفسانيه دن زياده منافع مليه نك آمينه او غراشمقلميز لازمدر .

کمال شکران ايله کوريله جک احوال دن اولديني اوزره مقتضيات احوال شرقيه وجهله شهره ترقی ده يورومکلمز لک لزومنی ادراك ايدنلر جو غاليور . مع ما فيه شرقيلقيرنی ، مسلمان هیئات اجتماعيه سنه منسوب اولدقيرنی قاله آلمان وتمدنک تعين ماهيته ده کی نقصانی ادراك کيرنی کوسترن ذواتک مقدرات مليه مزی آمينه ده کی قدر لری حالدها زياده در . بو ذواتک امید تعاليسي تماميله غربه معطوفدر . آنلرجه شرق بر وحشت آباددر .

ايسته بو ذواتک مقدرات مايني آمينه ده کی قدرت ونفوذندن طولاييدر که بيت المال ملتن وقوع بوله جق ياردم ايله مشرق اسلامک هيچ بر جهتنه مقصد تبع ايله دها کيمسه کوندرلمدی . ذآ مقدرات مليه نك تعيني ايله مشغول اولان ذواتدن هيچ بری نه شرق سياحتلرينه رغبت ايدر ، نه ده فلان وفلان شيلری تتبع ايچون کنديلرينه منسوب اولان کيمسه لری کوندر . في الواقع شرقه منتظم وکلف اولتلر يوق ، يمکلی يتاقلی قطارلر يوق ، واريله حق يرلرده اکلنجهلی سير يرلری يوق ، تياترو يوق ، غازينو يوق ، ميخانه يوق ، قارخانه يوق ، بيلمم نه خانه يوق ، ايله اما منتظم وکلف اولتلرده وقلوبلرده ، بويوک قوناقلرده ، باغلی باغچهلی کاشانه لرده هر دورلو اسباب ذوق وراخته مالک اوله جق قدر صاحب سامان ايله غرب اهل عرفانلری وارد که کاروان تشکيل ايدرک ، چادر آلتنده ياتهرق ، سفری بر عسکر کی هر دورلو مزاحمه صبر ومتانتله قاتلنهرق شرقک هر طرفنه کيدرلر وهر طرفنه فوائد ماديه ومعنويه استحصال ايلرلر . بونلردن ده می عبرت آليه جقز ؟

لونده خليل خالد

بخارا

عالم نصرانيتک عالم اسلام اوزرينه چويرديکی فريداقلمر واحمای اسلاميت ايچون قوردینی پلانلر ، بلا پروا سويليه لم که هر فرد اسلامک قلبنده آجی آجی انتقام حسلری اوياندرمقله برابر ، علی لدوام ومرتب بر صورتده ايلروسور ياور .

روس مطبوعاتی روسيه افکار متعصبه نی غايانه کيتورم جک درجده يالان ياکلش افترالر ، بهتانلر ايله بخارا نك الحاقنی ترويج وبرايلته افراغنی حکومتدن طاب ايد ياور .

نوويه وره يا غزه سی بخارا نك بويه داخلی براداره مستقلده بولمسنی روسيه نك ، افغانستان ايله مناسبات تجاريه ده بولمسنه ، روس معمولاتنک افغانستان داخلنده تعميمه مانع اولديغنی بيان ايد ياور . بوکا سببده بخارا کمرکلرينک ، مأمورلرينک تضيقاتی اوله رق کوستر ياور . روس مالنک بخارا حدودندن افغانستان حدودينه

داخل اولسی ايچون بخارا کمرکلرنجه هر يو کدن يوزيکرمی بش غروش آلتديغنی بيسوک بر حقسنلر اوله رق ادعا ايد ياور . اون روبله ايچنده ام دريا نقلیه باره سی ده داخل اولديغنی ينه کنديسي اعتراف ايد ياور . بومرور ونقلیه اجر تارينک روس - بخارا معاهده سنک ۶-۷ نجی ما لرينه مخالف بولنديغنی ادعا ايد ياور . عجباً معاهده نامه مذکورده روس مالنی بخاريلر ؛ سمرقند حدودندن افغانستان حدودينه قدر اوموزلرينه آله رق طاشيه جقيرنی و بونکچون بر اجرت نقلیه آليه جقيرنی عهد ايتشلمی ایدی ؟ دنيا نك هانکی کوشه سنده بويه حقسنلرلر کورلمشدر ؟ هانکی مملکتده اجر تسر ، قارشولقسنر خدمت ايديلش و اشيا نقل اولمشدر ؟ اوت بو ؛ يالکيز روسلرک اسلامر علمنده بسله دکاری حيت مسلمه لرندن (!) صدور ايد بيلير . . .

«نوويه وره يا» بوکون ايرانده روس امته و مالنه قارشی بايبلان بويقوتازک ضرر وزيانلرينی افغانستانه بک چوق مال کچر مکله تلافی ايد بيله جکی دوشونه رک بويه برجنایتک ارتکابه لزوم کوروشسه جهالته تأسف ايد درز . زیرا افغانستانک طوتديغنی مسلك و بولتيقه نی حالا اکلامه مشدر . عجباً روس تبعه سی بسا بورتی حامل اولانلرک فاج دانسه بوکونه قدر افغانستان ايچروسنه داخل اوله رق تجارت وسياحت اجرا ايد بيلدی ؟ بخارا کی نیم مستقل بر حکومت بولنه مش اولسه ایدی ، نه وقت روسلر افغانستانه جزئی بر مال کچير بيليرلردی ؟ ينه بخارا کی برواسطه بولونمه مش اولسه ایدی ، نه وقت روسلر بونجه چوخه فابريقلرينه کثرتلی يوک تدارک ايد بيليرلردی ؟

چونکه افغانستان قومشوسی و کوچک برادری اولان بخارا ايله هر وقت آچيقدن آچيفه سربست تجارت ايد ياور وبالذات امير محترم حبيب اه خان حضر تلرينک تحت اداره ونفوذنده بيکلرجه دولردن عبارت بولنان قافله لر افغان امته و اشيا سنی حامل اوله رق بخارا بازارلرينه کليور . صاتيپور ؛ و بو واسطه ايله روسلر احتياجات ضروريه لرینی کايتمی بر صورتده تامين ايد ياورلر . . .

اگر بخارا کی افغانستانه ديناً ، سياستاً مربوط بر حکمدارلق بولمسه ، ش اولسه ایدی ؛ نوويه وره يا امين اولسون که افغانيلر بر تک روس مملکتلرينه براقيه جقيری کی . نصل که شمديه اويله در - قطعيه آ بر باره لق تجارتده روسلر ايله ايميه جکلر ایدی . چونکه افغانيلر عنندنه روسلرک صاری صاچلری وماوی کوزلرينک او قدر اهميتی اولديغنی کی ، روسلر ايله مناسبات تجاريه ده بولنق آرزوسنده ، يا خود ضرورتنده دکلردر . نوويه وره يا بونی کلامی و بيلملی ایدی .

ايسته شو بياناً نماز ايله نوويه وره يا و آرقداشلرينه تکرار ايد درز که اگر افغانستان ايله مناسبات تجاريه ده بولنق روس امته و اشيا سنک تدريجی بر صورتده افغانستان داخلنده انتشاری کورمک و افغانستانک روسيه ايچون قطعی ضروری اولان اشيا معلومه سندن استفاده بدمک آرزو ايد بيليرسه بخارا علمنده چوريلکده اولان دولبلردن صاقينملی ، وحسيات اسلاميه نی روسلق علمنده تحريک ايتمکدن توی ايتلير .

دوستلریمزك هوتی

فرانسز وانكلیزلك بزم حقمزده بسله دكلی دوستلغك درجه صمیمیت وصفوتی، برطاقم وقایع اخیره مناسبتیه، کرکی کبی آشکار اولدی.

شهر مزده ایکی بویوک مؤسسسه مالیه واردر که بونلرک بریسی «دیون عمومیہ اداره سی» دیکری ده «بانق عثمانی» در.

بونلرک ایکسی ده انکلیز، فرانسز سرمایه دارلری ایله علاقه دار اولدقلری کبی، سرمایه دارلرک مملکت مزده اله ایتش اولدقلری، ایتک فکرند بولوندقلری منافع مالیه واقصادیه نک ده مرجع عمومیسی درلر. دیون عمومیہ، معلوم اولدینی وجهله، حیات مالیه واقصادیه من اوزرند بر قونترول شکلی آلمق و مملکتی دائمی بر اسارت ماده التنده صاقلامق نیقی ایله تشکل ایتش بر مؤسسدر. بویله بر مؤسسسه نک موجودتی شان و حیثیت مله من ایله نه درجه غیر قابل تألیف اولدینی هر کسجه حس ایدلشدر، ظن ایدررز.

بانق عثمانی به کلنجه، دیون عمومیه نک بر شعبه سی اولان بومؤسسسه اوتهدن بری استقراضات عثمانیه نک مرجع یکانه سی اولمق کبی بر وضعیت قازانمش در. استقراضات عثمانیه نک، کافه سی یابو مؤسسسه ایله ویابونک واسطه سیله وجوده کلشدر. دیمک که بر موقع ممتاز احراز ایدرک مملکتی کنديسنه بر ربه واقصادیه ایله علاقه دار ایتش و حکومتک اوتهدنبری سربستی، حرکت اقتصادیسی تضیق ایدر کلشدر. بونکله برابر استقراضاتی آک آغیر شرائط آلتنده قبول ایتش در. خصوصی تضمینات و تأمینات، آغیر فاضلر، وسائر برطاقم امتیازات.. شرائط مذکورہ نک اساسلرینی تشکیل ایدیور.

بر طرفدن «بانق عثمانی» بویله جه ممتاز بر موقع احراز ایدرک آغیر شرائط ایله حکومته پاره ویرر، دیکر طرفدن «دیون عمومیہ» شو پارلرک تأدیاتنه تخصیص ایدیان منسابع واردات حکومتی تحت اداره و قونترولنه آلیوردی. ملت و حکومتک حریت حرکتی تضیق، حیات اقتصادیسی تحدید، بتون شئونات مالیه من اوزرینه بر دست تجاوز اوزاتمق ایچون نه کوزل، نه قدر ماهر بنالر! . . .

شایان دقدر که شو ایکی مؤسسسه نفس الامرده یکدیگریسک شعبه سی اوله رق فرانسز وانکلیز سرمایه دارلرینک عینی نقطه یه، عینی آماله یورومک ایچون اللرنده مدھش برر وسیله در.

کوتی خوش کچیرمک، نه اولورسه اولسون، حتی بر ملت و مملکت ناموس و شانی بهاسنه بیله اولسون، پاره بولوبده خوشجه امرار حیات ایتک دساتیر اساسیه سندن اولان اداره سابقه بوکبی شیلری دوشونمزدی. پاره بولسونده نه اولورسه اولسون، هانکی شرائطله اولورسه اولسون.

لکن مملکتی اسارت سیاسیهدن استخلاص ایدن یکی اصول اداره بوکبی اسارتلرک الک عادی واک آغیری اولان اسارت اقتصادی نک دوامنه روی رضا کوسترمزدی.

بخارانک الحاقی روسیه ایچون ایکی بیوک ضرری مؤدی در: افکار عمومیہ اسلامیہ یی روسلق علیهنه چویره جکی کبی، افغانستادن بالواسطه ایدیلکده اولان استفاده نک ده قطعی و بوضورتله مملکتی سفیل بر حالده براقه جفی شهه سزدر.

چونکه افغانیلر بخارایلر ایله ایتدکلی معاملاتی اجنبی ملت ایله ایتیورلر. بر بخاری افغانستاتک هر هانکی بر کوشه سنه ایترسه کیده بیلیر، مناسبات تجاریه ده بولونه بیلیر. حالبو که بشقه بر ملت هیچ بر وقت افغانستاتن داخلنده بخاریلرک نائل اولدینی مظهریته نائل اوله من. بونک قطعاً امکانی یوقدر.

* *

شیمدیلک شو قدر جق بیانات ایله نویه ورده میا و طرفدارلرینه جواب ویرد که نصکره کنديسنه احوال اجتماعیه، دینیہ و تاریخیہ اسلامیہ مدقق سوسنی ویرن طاشکنند شهرنده «سیریدنی آریا» (آسیای وسطی) نامیه نشر اولنقدده اولان رساله شهریه نک نسخ اخیره سندن برنده بخارا حقنده حصر اولنان اوزون بر مقاله ده بخارا حکومتک یولسز لقلرندن، نظامسز لقلرندن و مأمورلرینک بر هیئت جباره دن عبارت ولدیفندن و بخارا حکومتی داخلنده بولنان اهالی نک حدسز، حسابسز مظلومیتندن و مملکتی روسیه یه الحاق ایله روسیه اصلاحاتنک اشد لزومندن بحث اولنشدر. بو دعوالرینی ثبات ایچون فکرینه، خیالنه کان یالانلری، بهتانلری، افتزالی قلمی چیزدیکی قدر یازمشدر. شرع شریفک وضع ایتدیکی قوانین عالیہ خلافده اوله رق حرکتده بولنان بر طاقم مأمورین جاهله وارسه و اصول جیایتده تضییقات اجرا اوله رق اهالی یی صوبارلرسه او وقت محرر مرقوم ایله برابر بزده هیئت جباره دیرز، بو بواجتی بخارا حکومتک رأس ادره سنده بولنانلر ایله علمای بخارایه عطف ایدررز. علمای بخارا بویله بر طاقم جباره نک احرا آتنده لاقید قاله جق اولورسه دنیا و آخرت مسؤل آلردر. معناسز تعصبلر کوسترمکدن زیاده بویله حاللری تقش و تنقید ایتکده بولنش اولسه لر ایدی، اسلامیت و مملکت ایچون ده نافع خداتده بولنش اولورلردی. چونکه علمانک بو خصوصده اولان تکاسلاری بخارای شریفک عمامتی احضار دیمکدر. رساله مذکورہ نک هیئت تحریریه سی تشکیل ایدن میسیونرلرک ازیحق انسانیتلری و انصافلری بولنش اولسه ایدی، بو کون طوغریدن طوغری روسیه تحت اداره سنده بولنان اوتوز میایون مسلمانلرک نه کی حقوقلره ونه کبی عدالتلره مظهر اولدقلرینی دوشنورلردی. صکره ده بخارا و اسلام افکار عمومیہ سی جریحه دار ایدرک الحاق فکرلرینی میدانه آتارلردی.

بتون روس محافل عالیہ سیله روس آمالنه خدمت ایدن غزته لر اکلامیلرلر که بخارانک الحاقی عالم اسلامک روسلر علیهنده قیامیدر والسلام . نور علی زاده

غیاث الدین حسنی